

מדינת ישראל

משרד המשפטים

לשכת היועצת המשפטית לממשלה

ירושלים, י"ד שבט תשפ"ו

1 פברואר 2026

מס' מסמך: 004-99-2026-002860

(בתשובה נא לציין מספרנו)

לכבוד

משתתפי הדיון

הנדון: יישום פסקי הדין בנושא גיוס בני ישיבות

ביום 28.1.26 התקיים דיון מעקב מס' 12 בנושא שבנדון בראשות היועצת המשפטית לממשלה, בהשתתפות הפרקליט הצבאי הראשי, קצין משטרה צבאית ראשי, המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט ציבורי-מנהלי), היועצת המשפטית של מערכת הביטחון, היועץ המשפטי של משרד האוצר, ראש חטיבת תכנון ומנהל כוח אדם בצה"ל (רח"ט תומכ"א), המשנה ליועמ"ש המשטרה, ראש מחלקת כליאה ושיטור במשטרה הצבאית, סגן הממונה על התקציבים, וגורמי מקצוע ומשפט נוספים מרשות האוכלוסין, משרד המשפטים, האוצר, הביטחון ומצה"ל.

הדיון התקיים בהמשך לדיונים קודמים שהתקיימו בעניין יישום פסיקות בג"ץ בנושא גיוס בני הישיבות, ובהמשך לפסק הדין שניתן ביום 19.11.25, בהרכב מורחב של בית המשפט העליון בבג"ץ 5819/24, בעתירות שעסקו ביישום פסק דין הגיוס העקרוני משנת 2024 (להלן: פסק הדין).

בפסק הדין ניתן צו מוחלט המחייב את משיבי המדינה לנקוט בצעדי אכיפה אישיים אפקטיביים כלפי מי שהוצאו להם צווי גיוס ולא התייצבו בהתאם, הן במישור הפלילי הן במישור האזרחי-כלכלי. בתוך כך נקבע, כי על הממשלה לגבש מדיניות אכיפה אפקטיבית, שוויונית ומידתית במישור האזרחי-כלכלי, בתוך 45 ימים מיום פסק הדין.

משום שמדיניות כאמור לא גובשה בלוח הזמנים שנקבע בפסק הדין, ובהמשך לבקשות ביזיון בית משפט שהוגשו, בית המשפט קבע בהחלטתו מיום 25.1.26 כי יתקיים דיון בבקשות הביזיון בהקדם האפשרי. עוד נקבע, כי תוגש הודעת עדכון מטעם משיבי המדינה שבוע לפני הדיון שייקבע, שתכלול התייחסות לסטטוס הטיפול וההתקדמות ביחס לכל חלקי הצו המוחלט. הכל כמפורט בהחלטה (מצורפת בזאת). בהמשך, מועד הדיון נקבע ליום 1.3.26.

א. נתוני גיוס, נתוני השתמטות וניתוח הנתונים

במהלך הדיון, ולקראת גיבוש הודעת המדינה, גורמי הצבא הציגו נתונים על אודות היקף המתגייסים והמשתמטים.

1. **עלייה בכמות מתגייסים** – להערכת גורמי הצבא, השלישון הראשון של שנת גיוס 2025 (שהחלה ביום 1.7.2025) יעמוד על כ-1,100 מתגייסים מקרב בני הציבור החרדי. זוהי הערכה ונתונים סופיים יימסרו בהמשך.

גורמי הצבא מסרו כי הנתון מלמד על עלייה מוערכת של כ-20% בכמות המתגייסים ביחס לשלישון המקביל בשנת הגיוס 2024. כן מדובר בעלייה של כ-100% לעומת המצב טרם פקיעת פרק ג'1 לחוק שירות הביטחון, וטרם החלת חובת הגיוס באופן אחיד, גם על בני הציבור החרדי.

2. **סטטוס משתמטים ומיועדים לשירות שהוצא להם צו 12**

(א) בהמשך להחלטת הרמטכ"ל מחודש יולי 2025 על הוצאת צווי התייצבות לכל חבי הגיוס בני הציבור החרדי, ובהמשך להחלטה על קיצור פרק הזמן של התהליכים המתקיימים ברשויות הגיוס עד למעבר לסטטוס של משתמט, ניכרת עלייה משמעותית בכמות המיועדים לגיוס שהוצא בעניינם צו לפי סעיף 12 או שהוגדרו משתמטים.

ביולי 2025 עמד מספר המשתמטים על 2,257 ומספר המיועדים לשירות ביטחון שיצא בעניינם צו 12 בעניינם על 3,732. ואילו, נכון לחודש ינואר 2026, מספר המשתמטים עמד על 15,085, ומספר המיועדים לגיוס שהוצא בעניינם צו 12 עמד על 17,220. מדובר בעלייה של מאות אחוזים בזמן קצר.

(ב) מספרם הכולל של המיועדים לשירות ביטחון, שקיבלו צו לפי סעיף 12 או שהוגדרו משתמטים משירות צבאי, מתוך כלל חלקי האוכלוסייה, מגיע, נכון ליום 20.1.26, לכ-71,000 משתמטים. מתוכם, לפי הערכות הצבא, כ-80% משתייכים לבני הציבור החרדי.

(ג) בטווח הזמן הקרוב, לנוכח התהליך המקוצר שמתקיים ברשויות הגיוס, צפויה עלייה משמעותית נוספת בהיקף המיועדים לגיוס בני הציבור החרדי שיוכרוזו כמשתמטים.

(ד) לאחר ההכרזה על סטטוס משתמט, ניתן לנקוט בהליכי אכיפה, תחילה משמעתיים ובהמשך גם פליליים, כך שהקבוצה של חבי גיוס שנגדה ניתן לנקוט בהליכים צפויה לגדול.

3. **התייחסות גורמי המקצוע לנתונים ולמשמעותם**

(א) אף שקצב הגיוס רחוק מלספק את צרכי הצבא או את ערך השוויון, ניכרת מגמה מסוימת של שיפור ועלייה.

(ב) להערכת גורמי המקצוע שהשתתפו בדיון, ניתוח נתוני מגמת העלייה בשיעורי הגיוס, בין היתר, על-פי פילוח נתוני גילאים ומועדי העלייה בשיעורי הגיוס, מוביל למסקנה כי לאכיפה המוגברת, ובמיוחד לסנקציות האישיות "הפוגשות את הפרט" ולאכיפה הכלכלית, השפעה משמעותית במיוחד.

(ג) קיימות השפעות נוספות, ובכלל זאת הוצאת הצווים הנרחבת לכלל המיועדים לגיוס בני הציבור החרדי; הפסקת המימון הממשלתי הישיר והעקיף של הלומדים בישיבות; הקמת מסלולי שירות ייעודיים לבני הציבור החרדי בצבא; האכיפה

המוגברת של חובת הגיוס בדמות מעצרים אקראיים, מעצרים במעברי גבול; ואירועי ה-7/10 והמלחמה.

(ד) להערכת גורמי האוצר, הציפייה במגזר החרדי להעברת חוק שיפטור את בני המיועדים לשירות מחובת הגיוס האישית והאחידה ושיחזיר את המימון הממשלתי עבור פעילותיהם של הלומדים בישיבות – יוצרת תמריץ שלילי לגיוס מבחינת הפרט.

מכאן, שאלמלא הציפייה לחוק, שעל פי נוסחו הנוכחי יבטל את מעמדם של חבי הגיוס שהוכרזו כמשתמטים ועריקים, ויאפשר לפטור אותם באופן מידי מחובת השירות ובמיוחד מהסנקציות הנלוות למעמד של משתמט, נתוני הגיוס צפויים היו להיות גבוהים יותר.

(ה) גורמי המקצוע הדגישו כי העלייה במספרי הגיוס חרף מצב הביניים והציפייה לחוק שיעגן פטור מגיוס, ממחיש את החשיבות והאפקטיביות של האכיפה האישית המוגברת והסנקציות האזרחיות כלכליות בפרט כאמצעי חיוני לאכיפת חובת הגיוס ולהגדלת שורות הצבא הסדיר.

ב. הגברת האכיפה הפלילית בהתאם לפסק-הדין

1. הפרקליט הצבאי הראשי וקצין המשטרה הצבאית הראשי הבהירו, כי עמדת הצבא היא שאכיפה אפקטיבית ואחידה של חובת הגיוס על-ידי רשויות הצבא היא צורך בטחוני מובהק, וכן תובה של הצבא כלפי המשרתים, בסדיר ומילואים. עוד הובהר, כי הצבא פועל לשם כך בכלים שונים בעת הזו, ומכיר בכך כי בהתאם לפסק הדין עליו לבצע בטווח הזמן המידי צעדים משמעותיים להגברת האכיפה הפלילית באופן אחיד.

2. בהיבט של מיצוי הכלים שמצויים בידי הצבא, ומיצוי הדין כלפי עריק או משתמט, גורמי הצבא התייחסו לשלושה צעדים מרכזיים ליישום בטווח הזמן הקרוב שהוצגו לרמטכ"ל:

(א) החלטת התביעה הצבאית להוריד את רף ההעמדה לדין פלילי של התביעה הצבאית מ-540 ימים ל-365 ימים, כך שבחלוף תקופה קצרה יותר יובאו משתמטים שיעצרו להליך פלילי ולא להליך משמעותי. כלומר, בטווח הזמן הקרוב, משך השתמטות קצר יותר, יוביל לשימוש בכלי אכיפה פלילי המצוי במדרג תמור יותר.

(ב) תיקון פקודת הדין המשמעותי בנוגע להעלאת רף הענישה המירבי הנתון לקציני שיפוט בדין המשמעותי לפרק הזמן המרבי הקבוע בחוק השיפוט הצבאי, כל זאת ביחס למי שנעדר מן השירות שלא ברשות למעלה מחצי שנה. קרי, עלייה מעונש מירבי של 20 ימי מחבוש לעונש מירבי של 30 ימי מחבוש, בסמכות של קצין שיפוט בדרגת סא"ל; ובהתאמה עלייה מ-30 ימי מחבוש ל-35 ימי מחבוש, בסמכות של קצין שיפוט בדרגת אל"ם.

(ג) החלטת התביעה הצבאית לפיה מי שנשפט בדין משמעותי בגין השתמטות, והשתמט למעלה מ-180 ימים, והמשיך בהיעדרותו, יעמוד להליך פלילי לפי מדיניות החלה ביחס למי שנשפט בגין השתמטותו הראשונית בבית הדין הצבאי. באופן זה יטופלו באופן מחמיר יותר משתמטים, שהשתמטו פרק זמן שאינו קצר, שנעצרו קודם להגעתם לרף הפלילי, ולא יוכלו ליהנות מטיפול משמעותי בלבד בפעם השנייה.

ג. פעולות יזומות מול משתמטים ושיתוף הפעולה בין הצבא למשטרה

1. קצין המשטרה הצבאית הראשי עמד על החשיבות שבפעילות יזומה מול משתמטים, כולל מעצרים יזומים. זאת, בשל אפקט ההרתעה המשמעותי הטמון בכך.
2. הקושי העיקרי בתחום האכיפה נוגע למעצר של עריקים או משתמטים, שהוא שלב מקדים והכרחי לאכיפת הדין כלפיהם.
3. בהקשר זה עלה כי שיתוף הפעולה בין רשות האוכלוסין לבין גורמי הצבא הוא משביע רצון, וכי משתמט שמגיע לאחת מנקודות מעבר הגבול של מדינת ישראל, כולל נתב"ג, מעוכב ומועבר באופן מידי לאחריות הצבא להמשך טיפול.
4. לעומת זאת, גורמי הצבא מסרו, כי בממשק שבין משטרת ישראל לבין המשטרה הצבאית מתעוררים קשיים משמעותיים, בפרט כאשר מדובר בתיאום פעולות מעצר בשכונות חרדיות או שכונות מעורבות.
5. בשל כך, בעת הזו, בפועל, השוטרים הצבאיים לא מקבלים, ככלל, אישור ממשטרת ישראל לבצע פעולות בשכונות חרדיות. גורמי הצבא אף ציינו כי על פי מדיניות המשטרה, עריקים או משתמטים בני הציבור החרדי הנעצרים במעצרי אקראי על ידי המשטרה, ומתברר תוך כדי העיכוב שהם עריקים או משתמטים, בפועל משוחררים לדרך.
6. זאת, הגם שלעמדת גורמי האכיפה בצבא, כאמור, קיימת חשיבות רבה בפעילות היזומה ובמעצרים האקראיים בשל אפקט ההרתעה.
7. סוגיה זו נדונה בישיבות קודמות בראשות היועצת המשפטית לממשלה, ובעקבות כך התקיימה ישיבה בין גורמי הצבא לבין גורמי אג"מ במשטרת ישראל, אך מדיניות המשטרה בנושא אכיפת החוק כלפי משתמטים נותרה כדלקמן:
 - (א) משתמט או עריק שנעצר באופן אקראי על-ידי המשטרה, אינו מעוכב, אלא מקבל הזמנה לסור למתקן המשטרה הצבאית. זאת, בניגוד להסכמה קודמת בה נקבע כי המשטרה תעכב את העריק העצור למשך כחצי שעה, תוך התחייבות של גורמי המשטרה הצבאית לאסוף אותו בפרק זמן זה.
 - (ב) משטרת ישראל ככלל אינה מבצעת פעילות מעצרים משולבת של משתמטים בשיתוף עם המשטרה הצבאית.
 - (ג) גורמי הצבא חידדו, כי פעילות יזומה של המשטרה הצבאית למעצר משתמטים דורשת תיאום מבצעי ואישור מראש מול גורמי המשטרה באזור הרלוונטי. בעת הזו, כאמור, לפי הנמסר מגורמי הצבא, לא מתקבלים אישורים לביצוע פעולות יזומות. זאת, בריכוזי מגורים של בני הציבור החרדי, ואף בשכונות "מעטפת".
8. נציגת המשטרה בדיון התייחסה לקשיים שתיארו גורמי הצבא. הודגש כי המשטרה סייעה לצה"ל בלא מעט מקרים, ואף נכונה לסייע במאמץ הלאומי לאכיפת חובת הגיוס. המשטרה אף משקיעה משאבים ומאמצים רבים בנושא זה, במסגרת ההתמודדות היום יומית והמורכבת עם המחאות וההפגנות רחבות ההיקף על רקע הגיוס. אולם, נוכח ריבוי משימותיה בשמירה על הסדר הציבורי, הלחימה בפשיעה, בטרור וכו', עמדת המשטרה היא כי אין בידה לסייע לפעילות יזומה של המשטרה הצבאית או להתזיק בעריקים או

- משתמטים שעוכבו באקראי, ולו לפרק זמן קצר, בשל מגבלת כוח האדם. זאת, נוכח הפרות הסדר המשמעותיות הנלוות למעצרים.
9. על מנת לממש את המשימה, כך נמסר, המשטרה נדרשת לתוספת כח אדם ייעודי. הובהר על ידי המשטרה, כי נדרשת הקצאת משאבים למשטרת ישראל בסדר גודל של שש פלוגות מג"ב. המשטרה הדגישה כי עמדה זו אינה חדשה, אלא ידועה לצבא מזה חודשים, וכן הייתה ידועה בדיון האחרון שהתקיים בנושא.
10. על פי הדין, וכן בהמשך להערות בית המשפט, נדרש לוודא כי האכיפה מול משתמטים ועריקים נעשית באופן אחיד ושוויוני.
11. גורמי הצבא עמדו על כך, כי התוצאה שאליה מובילה ההימנעות מביצוע פעולות יזומות כלפי משתמטים בני הציבור החרדי ושחרור מעוכבים אקראיים, היא אכיפה בררנית של הדין, לעומת יתר חלקי האוכלוסייה. זאת, הן בכמות המעצרים והן בהמשך, שכן הליכי משמעת וכתבי אישום מנוהלים כאמור נגד משתמטים או עריקים שנלכדו.
12. בפועל, עולה כי בעת הזו פעולות האכיפה, כלפי מי שאינו מתגורר בשכונות חרדיות או מעורבות, הדוקות יותר בהשוואה לבני הציבור החרדי. גורמי המקצוע בצה"ל הדגישו, כי המשך נקיטת צעדי אכיפה נגד משתמטים במתכונת זו, מבלי להרחיב את המעצרים היזומים כלפי בני המגזר החרדי, יש בה, גם אם לא במכוון, להחמיר דווקא עם בני מגזרים אחרים.

ד. הצורך בהרחבת סל הסנקציות האזרחיות-כלכליות

1. לאורך דיוני המעקב חזרו והדגישו גורמי המקצוע כי להרחבת סל הסנקציות האישיות, ובמיוחד סנקציות אישיות אזרחיות-כלכליות, פוטנציאל משמעותי במיוחד להגדלת שורות הצבא הסדרי ולטיוב האכיפה.
2. ביום 18.1.2026, קיבלה הממשלה את החלטתה מס' 3791, שבה נקבע כי יוקם "צוות שרים שיבחן את צעדי האכיפה המשלימים במישור הכלכלי-אזרחי שניתן לקדם על מנת להעלות את שיעור המתגייסים בקרב חייבי הגיוס מכלל האוכלוסייה". זאת, לשם יישום הוראת בית המשפט בפסק הדין האמור שניתן בבג"ץ 5189/24.
3. ישיבה ראשונה של צוות זה נערכה, בראשות מזכיר הממשלה, ביום 28.1.2026.
4. המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט ציבורי-מינהלי) עמד בישיבה זו על החלטת בית המשפט מיום 25.1.2026 בבקשות הביזיון שהוגשו, לפיה המדינה נדרשת לפרט את הצעדים "אשר גורמי המקצוע סבורים כי יהיו בעלי אפקטיביות גבוהה"; "הן את התשתית העובדתית הנוכחית, הן את התשתית הנורמטיבית המסדירה את מצב הדברים הקיים"; וכן, "על אודות תוצרי עבודת הצוות".
5. בישיבה זו לא השתתפו גורמי המקצוע הרלוונטיים ובעלי המומחיות ממשרד האוצר ומאגף התקציבים בפרט, וכן לא השתתף נציג ממשרד הביטחון. ברי, כי התייחסות סדורה של כלל גורמי המקצוע והמשפט הרלוונטיים, חיונית לגיבוש תכנית אכיפה אפקטיבית, בהתאם לפסק הדין.

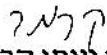
6. במסגרת הישיבה בראשות מזכיר הממשלה, הדגיש המשנה ליועצת את הצורך בקבלת המלצותיהם של גורמי המקצוע הרלוונטיים במשרדי הממשלה השונים לגבי צעדים כלכליים ומנהליים שיש בהם כדי להגביר את גיוסם של משתמטים, מכל חלקי האוכלוסייה, בהתאם לעקרונות שנקבעו בפסק הדין.
7. מזכיר הממשלה מסר כי בכוונתו לשלוח מכתב בעניין זה למשרדי הממשלה השונים, על מנת לבקש את המלצותיהם וכי תיקבע בקרוב ישיבה נוספת של הצוות בהשתתפות נציגים מקצועיים של המשרדים הנוגעים בדבר, לשם דיון בהמלצות אלו.

ה. סיכום היועצת המשפטית לממשלה

1. המשמעות של המצב המשפטי ופסקי הדין ברורה – על כל גופי המדינה להגביר את מאמצי האכיפה, הפלילית והאזרחית-כלכלית, תוך שיפור תכנית אכיפה עדכנית בהקדם.
2. כך בכלל וכך ובפרט נוכח תובנות גורמי המקצוע לפיהן נתוני הגיוס, הגם שרחוקים מלספק, מלמדים על אפקטיביות מאמצי האכיפה והסנקציות, על השפעתם החיובית על כמות המתגייסים ועל החשיבות שבהגברתם.
3. היועצת המשפטית לממשלה מברכת את הצבא על כוונתו להגביר את האכיפה בטווח הזמן המידי, לרבות במישור האכיפה הפלילית.
4. עד לדיון המעקב הבא, שיתקיים במהלך חודש פברואר, מתבקשת הפרקליטות הצבאית לעדכן אודות סטטוס השינויים במתכונת האכיפה הפלילית והמשמעתית, כפי שהוצגו בדיון.
5. התמונה שהציגה המשטרה הצבאית לפיה היא, ככלל, אינה יכולה לבצע בעת הזו פעילות מעצרים יזומה כלפי משתמטים מקרב הציבור החרדי, דבר שמביא בפועל לתוצאה של אכיפה בררנית, היא קשה ומטרידה.
6. גורמי הייעוץ המשפטי במשטרה מתבקשים להביא את הדברים שעלו בדיון בדחיפות בפני דרג הפיקוד במשטרה. זאת, לשם בחינת האפשרות לשפר את שיתוף הפעולה בין הצבא למשטרה באכיפת החוק כלפי משתמטים בטווח הזמן המידי, בהתאם לפסיקת בג"ץ. זאת, בשים לב להתרחבות תופעת ההשתמטות, הצורך הבטחוני המובהק והפגיעה החמורה בשוויון. לפי פסיקת בג"ץ, הצורך במשאבים איננו יכול להצדיק, בפני עצמו, הימנעות בפועל מאכיפת הדין. במקביל לכך ניתן להציג דרישה משאבית סדורה.
7. בהמשך יוזכר, כי הצבא הציג בעבר את כוונתו לבצע פעילויות יזומות מבוססות מודיעין, שאינן מצריכות בהכרח כניסה לריכוזי מגורים. נוכח החשיבות שהצבא מייחס לפעילויות היזומות ככלי אכיפה, על הצבא לבחון, כחלק מהגברת האכיפה שאליה התחייב, האם ניתן לרכז מאמץ בהיבט זה, על אף מדיניות המשטרה העדכנית.
8. לקראת התגובה לבקשת הביזיון, גורמי המקצוע בכלל ובמשרד האוצר בפרט מתבקשים לתקף את התשתית המקצועית בנוגע להטבות הניתנות בקשר ישיר ועקיף להשתמטות מחובת הגיוס. בתוך כך, נדרש לתקף את הרשימה שהועברה בעבר של דרכי מימון ישיר ועקיף של משתמטים בגין פעילות המבוצעת על ידם חלף השירות הצבאי. כן, נדרשת התייחסות לחשש מפני מימון עקיף של תלמידי ישיבה החייבים בגיוס בישיבות שבהן לומדים במעורב תלמידים שחייבים בגיוס וכאלו שאינם חייבים בגיוס, בדגש על בחינת האפשרות לדרישה של הפרדה חשבונאית.

9. משרד ראש הממשלה מתבקש לעדכן את כלל הגורמים הרלוונטיים על התקדמות הדיונים בצוות השרים האמור (העתק מסיכום זה יועבר גם למחלקה המשפטית במשרד ראש הממשלה ולמזכיר הממשלה, המרכז את עבודת צוות השרים).
10. היועצת המשפטית לממשלה הודתה לכלל הגורמים על ההכנה לישיבה, על הצגת הדברים הסדורה ועל המאמצים שנעשים ליישום פסקי הדין.

בברכה,

ד"ר יונתן קרמר
עוזר ליועצת המשפטית לממשלה